

כל הארץ חזית כל העם צבא

מרכז המפקד לשרות העם

מעצב לא ידוע

כרזה לגיוס מטעם המפקד לשירות העם בתקופה שבין כ"ט בנובמבר 1947 ועד להכרזת המדינה, 1948. הסיסמה על הכרזה מיוחסת לדוד בן גוריון.

"יָדַע לָךְ שֶׁהַזְמַן וְהָאוֹיְבִים, הָרוּחַ וְהַמַּיִם,
לֹא יִמְחְקוּ אוֹתְךָ.
אַתָּה תִּמְשֵׁךְ, עֲשֵׂי מַאוֹתֶיךָ.
זֶה לֹא מַעַט.
מִשְׁהוּ, בְּכָל זֹאת, יִשָּׁאֵר מִמֶּךָ." י"ט ט' כ"י

בית יד לבנים ראשון לציון שם לו למטרה לקרב את בני הנוער והקהל הרחב לדור תש"ח, להאדיר את תרומתו המכרעת לתקומת מדינת ישראל.

ברוח זו, קיימנו אינספור מפגשים עם לוחמי תש"ח, למדנו ממקור ראשון על הקרבות בהם לחמו לצד חבריהם שנפלו - ואינם. ערכנו ועודנו עורכים טקסי זיכרון באתרי הקרבות: **בגן יבנה, תל גיבורים, ניצנים, חוליקאת, שער הגיא ועיבדיס** - לכבודם ולזכרם.

במבואת "הבית", בסמוך למרחב ההנצחה, מוצגת תערוכת קבע **'מאלבומי לוחמים - גבעתי תש"ח'**. בתמונות משתקף מבע פניהם כפי שהיו ועודם - מעבר למחיצות הזמן: חצי חיוך על מגדל המים בנגבה, בעמדות השמירה בכפר אוריה, צילום קבוצתי של החבר'ה על משאית, מלווי השיירה לירושלים.

את חלקם זכינו להכיר ולהוקיר. מפיהם שמענו ולמדנו על אופיו של דור תש"ח: אהבת האדם והארץ, מסירות ודבקות במטרה, אומץ וגבורה, חברות אמת ורעות במלוא מובן המילה.

במרוצת השנים, כאבנו בהיוודע לנו שאחד מהם - הלך מאתנו. לצד תחושת העצב על ההיעדר, ביקשנו לנחם ולהתנחם בהמשך פעילותנו החינוכית והערכית, כדי ש"מִשְׁהוּ, בְּכָל זֹאת, יִשָּׁאֵר..."

לציון 77 שנה למלחמת העצמאות, הפקנו חוברת הנצחה מיוחדת: **עֹז ללוחמי תש"ח - לכבודם ולזכרם של הלוחמים והלוחמות בני ראשון לציון.** ביקשנו להנציחם בשמם, תוך ציון מרחב נפילתם, בשילוב מילות שירה מהתקופה. כחומות של זיכרון, מפני ים השכחה.

זכרם ועֹז גבורתם הם לנו אבני דרך להנחלת המורשת.
תבורך הארץ ותבורך העיר הזוכרת את בניה ובנותיה - תמיד.

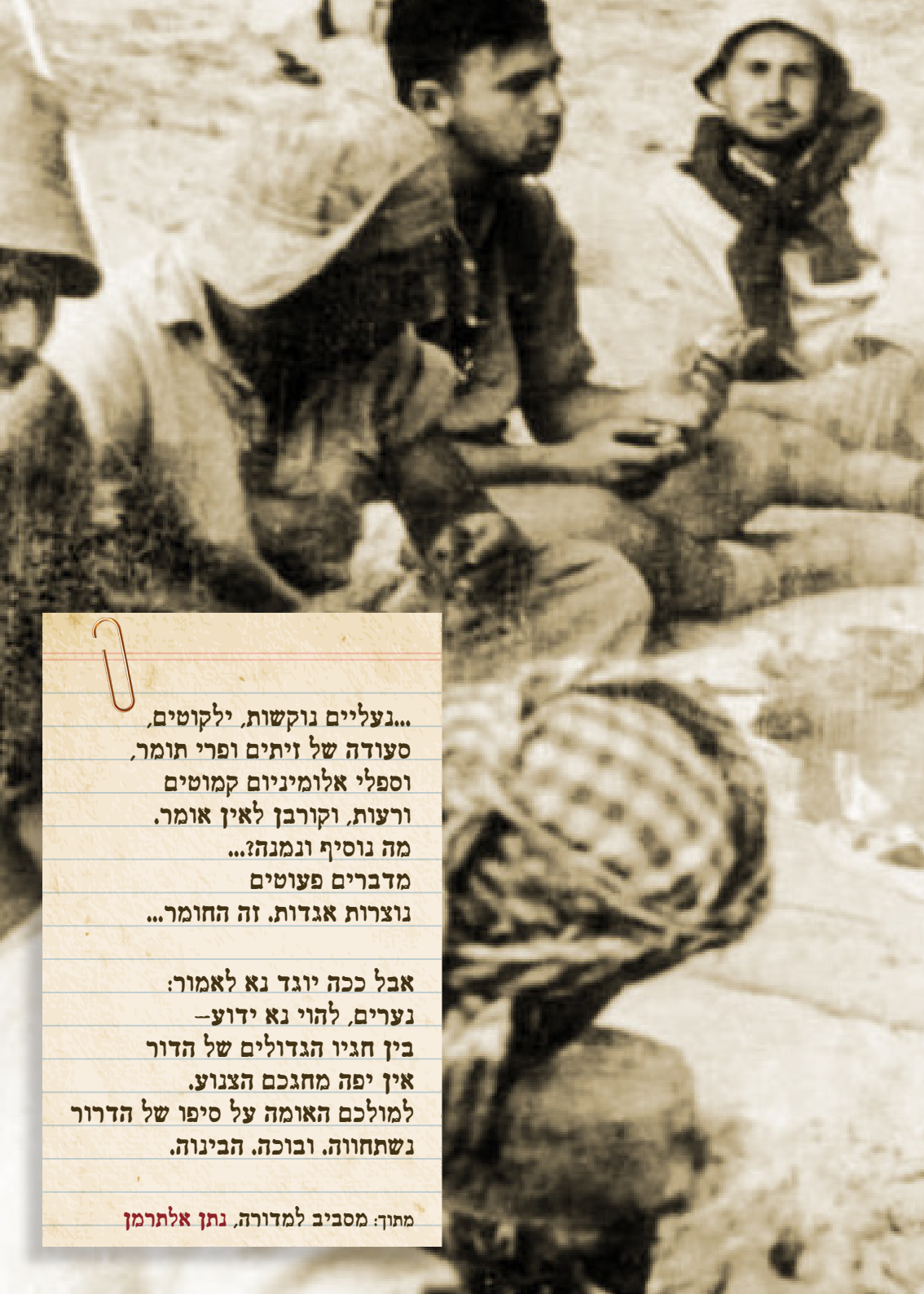
שרה אשר

מנהלת אגף מורשת ישראל ובית יד לבנים

לוחמי גבעתי תש"ח, מלווי השיירות לירושלים

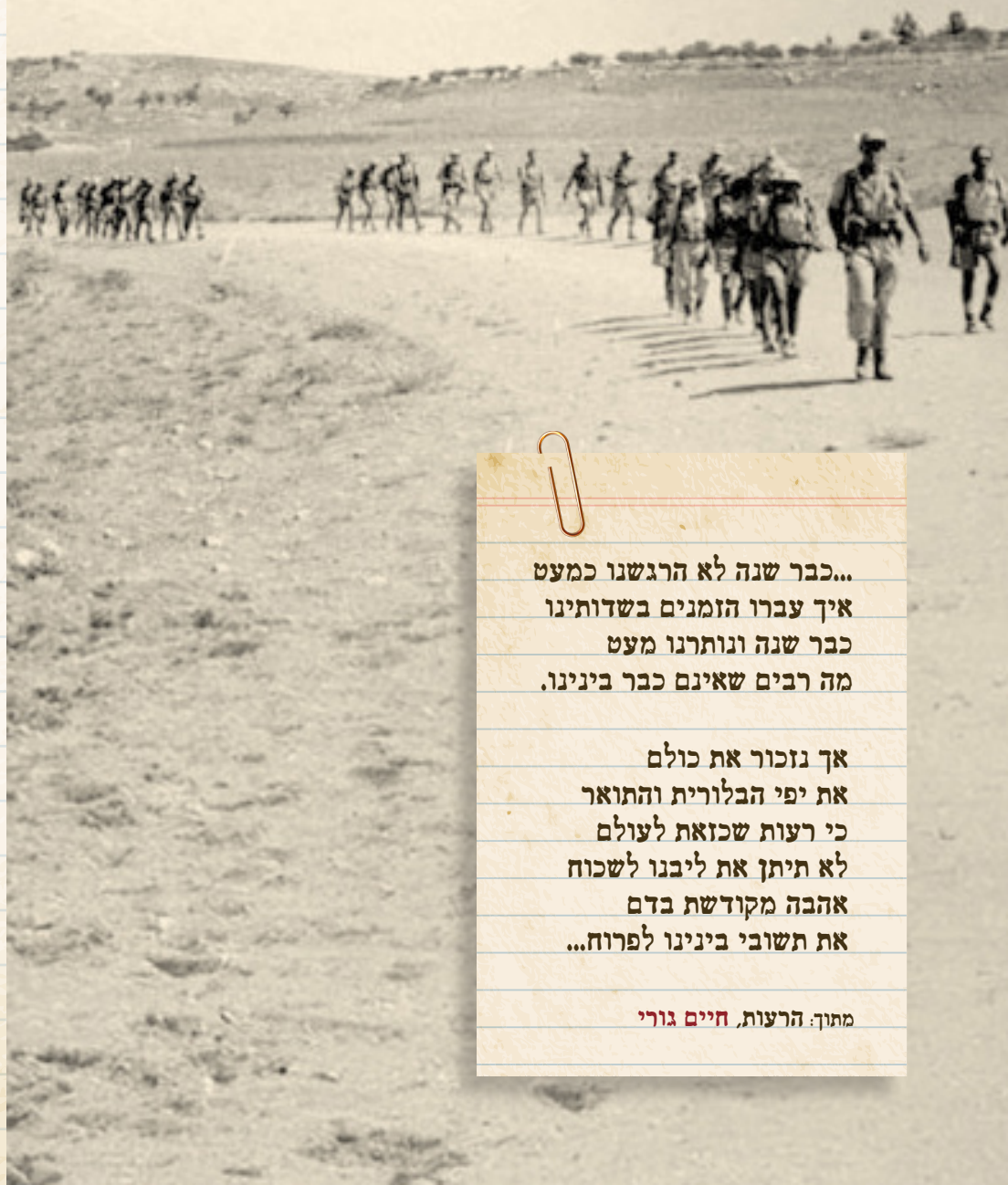

...נעליים נוקשות, ילקוטים,
סעודה של זיתים ופרי תומר,
וספלי אלומיניום קמוטים
ורעות, וקורבן לאין אומר.
מה נוסיף ונמנה?...
מדברים פעוטים
נוצרות אגדות, זה החומר...

אבל ככה יוגד נא לאמור:
נערים, להוי נא ידוע—
בין חגיו הגדולים של הדור
אין יפה מחגכם הצנוע.
למולכם האומה על סיפו של הדרור
נשתחוה. ובוכה. הבינוה.

מתוך: מסביב למדורה, נתן אלתרמן

...כבר שנה לא הרגשנו כמעט
איך עברו הזמנים בשדותינו
כבר שנה ונותרנו מעט
מה רבים שאינם כבר בינינו.

אך נזכור את כולם
את יפי הבלורית והתואר
כי רעות שכזאת לעולם
לא תיתן את ליבנו לשכוח
אהבה מקודשת בדם
את תשובי בינינו לפרוח...

מתוך: הרעות, חיים גורי

לזכרם של הלוחמים במישור החוף הדרומי

● גן יבנה

9.1.1948 אחד עשר לוחמי חטיבת גבעתי

אליעזר שיש רוזנמן ז"ל, בן 22

מיכאל אברמוב ז"ל, בן 15

יחיאל הנס דנציגר קרון ז"ל, בן 21

צבי היין ז"ל, בן 21

זכריה טביב ז"ל, בן 18

בנימין (בני) מזרחי ז"ל, בן 20

יואל ויזלטיר ראם ז"ל, בן 22

יעקב מימון ז"ל, בן 21

פנחס קופמן ז"ל, בן 21

אליעזר יוסף ג'רידי עוקשי ז"ל, בן 17

אברהם פלדקליין ז"ל, בן 17.5

תל בורק

28.3.1948

יזרעאל (זידל'ה) בן ציון ז"ל, בן 21, חטיבת גבעתי

משה מנפרד מיינץ ז"ל, בן 22.5, חטיבת גבעתי

ציון סולימן ז"ל, בן 23, חטיבת גבעתי

14.10.1948

חיים קירז'נר, בן 19, חטיבת גבעתי

⊙ עד הלום

17.7.1948

דניאל עוזי קרטשבסקי ז"ל, בן 26, חטיבת גבעתי

⊙ ניצנים

10.6.1948

אהרון (אהרל'ה) שרמן ז"ל, בן 21, חטיבת גבעתי

⊙ בית דראס

11.5.1948 מבצע 'ברק':

שלמה אוירבך ז"ל, בן 26, חטיבת גבעתי

זאב שאול וולף גרוס ז"ל, בן 24, חטיבת גבעתי

8.7.1948 מבצע 'אנפאר' (אנטי פארוק)

זלמן זיגמונד רוזנפלד ז"ל, בן 28, חטיבת גבעתי

⊙ כפר בשית

12.5.1948 מבצע 'ברק'

יצחק (יצל'ה) פרידמן ז"ל, בן 22, חטיבת גבעתי

⊙ ג'ולים

17.10.1948 מבצע 'יואב'

שמעון גורלסקי ז"ל, בן 23, חטיבת גבעתי

⊙ נגבה

15.10.1948 מבצע 'יואב'

סעדיה ג'דה ז'ל, בן 35, חטיבת גבעתי

3.11.1948

אברהם חממי ז'ל, בן 22, חטיבת גבעתי

⊙ עיבדים

10.7.1948 מבצע 'אנפאר' (אנטי פארק)

אריה (ארק'ה) גיסין ז'ל, בן 22, חטיבת גבעתי

שרגא פייבל חבקין ז'ל, בן 20, חטיבת גבעתי

15.7.1948

מנחם גלילי גרינברג ז'ל, בן 34, חטיבת גבעתי

אתר ההנצחה לקרבות בעיבדים, צפונית לקיבוץ נגבה

⊙ בית עפא

9.7.1948 מבצע 'אנפאר' (אנטי פארוק)

יצחק משה ורבר ז"ל, בן 20.5, חטיבת גבעתי

18.7.1948 מבצע 'מוות לפולש'

אדוארד (איוז'ק) יצחק ז"ל, בן 18.5, חטיבת גבעתי

⊙ ואדי אביאד

28.12.1948 מבצע 'חורב'

שמואל (מולקה) הורביץ, בן 34, חטיבה 8 חיל שריון

⊙ כיס פאלוג'ה

10.6.1948 משטרת עיראק סוידאן

שאו לייב וירצברגר ז"ל, בן 28, חטיבת הנגב

30.11.1948 משלט פאלוג'ה

שמואל צוויג ז"ל, בן 37, חטיבת גבעתי

⊙ עיראק אל מנשיה

28.12.1948 מבצע 'חיסול'

יעקב נג'ר ז"ל, בן 16, חטיבת אלכסנדרוני

זוסיה (סוזי) הכט ז"ל, בן 17.5, חטיבת אלכסנדרוני

יוסף (יוסק'ה) גפרן ז"ל, בן 22.5, חטיבת אלכסנדרוני

⊙ תל א-צאפי

12.7.1948 מבצע "אנפאר" (אנטי פארוק)

שמחה ליבוביץ ז"ל, בן 24, חטיבת גבעתי

⊙ חוליקאת

7.7.1948

אמנון (גוך) חביב ז"ל, בן 19, חטיבת הנגב

18.7.1948 מבצע "מוות לפולש"

יצחק (יציק) ארליך ז"ל, בן 21, חטיבת הנגב

18.10.1948 מבצע "יואב"

שלמה בנארי ז"ל, בן 19, חטיבת יפתח

19.10.1948 מבצע "יואב"

אהרן שלמה מריסי ז"ל, בן 24, חטיבת גבעתי

זכריה עומסי ז"ל, בן 19, חטיבת גבעתי

⊙ משלטי הטריז בית חנון

17.10.1948 מבצע "יואב"

אביב ברזילי ז"ל, בן 17.5, חטיבת יפתח

20.10.1948 מבצע "יואב"

אמנון ליבוביץ ז"ל, בן 17.5, חטיבת יפתח

⊙ רפיח

22.12.1948 מבצע "חורב"

נתנאל (תוני) גלוסקא ז"ל, בן 21, חטיבת גולני

...ואם אנחנו ניפל ברחובות, בבתים
ויקברונו בלילה בלאט,
במקומנו יבואו אלפי אחרים
ללחום ולכבוש עדי עד

בימים אדומים של פרעות ודמים
בלילות השחורים של יאוש
בערים, בכפרים
את דגלנו נרים
ועליו הגנה וכיבוש!

מתוך: חיילים אלמונים, אברהם (יאיר) שטרן

לזכרם של הלוחמים והלוחמות במישור החוף, מרכז הארץ

⊙ ראשון לציון

9.2.1948

ישראל (ג'ורדה) אברמוביץ' ז"ל, בן 32, ההגנה

3.6.1948 ההפצה המצרית על ראשון לציון

אליהו כרובי ז"ל, בן 33, ההגנה

יצחק (איציק) שמואלביץ ז"ל, בן 19, חטיבת יפתח

ד"ר מיה רוזנברג שטול ז"ל, בת 49, ההגנה

חנוך קלצ'קו ז"ל, בן 19, חטיבת יפתח

גדעון (קיכלה) קוכמן ז"ל, בן 19, חטיבת יפתח

אילה גלבוע ז"ל, בת 18, חטיבת יפתח

ישעיהו (שייק'ה) ומסקי ז"ל, בן 37, ההגנה

יצחק ישראל מיצמכר ז"ל, בן 15.5, לח"י

אמנון ציגלר ויט ז"ל, בן 15.5, ההגנה

מרדכי ברטשניידר ז"ל, בן 33, האצ"ל

נחמיה שטיינר ז"ל, בן 35, חטיבת יפתח

11.6.1948

עמישב (עמי) חובב ז'ל, בן 14.5, חיל שריון

20.9.1948

שמחה יברבוים ז"ל, בן 27, חטיבת גבעתי

⊙ סרפנד - צריפין

18.5.1948

דוד מזרחי ז"ל, בן 21, חטיבת גבעתי

14.6.1949

צבי (ג'ינג'י) גולדמן ז"ל, בן 23, חטיבת גבעתי

⊙ בית דגן

31.5.1948

ישראל לייב גורן גורה ז"ל, בן 34, ההגנה

⊙ רחובות

8.6.1948

יוסף פרחי ז"ל, בן 39, חיל רגלים

⊙ כפר ביל"ו

20.8.1948

עקיבא יעקב אלבוגן ז"ל, בן 26, חטיבת גבעתי

⊙ בסיס ברמלה

4.2.1948

אפרים ויסברג ז"ל, בן 30, חיל הנדסה

⊙ תל א-ריש - תל גיבורים

28.4.1948, מבצע 'חמץ': לוחמי חטיבת גבעתי

יצחק (איציק) חממי ז"ל, בן 20

עוזר (עוזי) קוסובסקי ז"ל, בן 23

עודד קפלון ז"ל, בן 25

יחיאל (חיליק) רוזנפלד ז"ל, בן 21

⊙ תל אביב

11.2.1948

פנינה פדרמן ז"ל, בת 34, האצ"ל

18.5.1948 הפצצה מצרית על תל אביב

מרדכי שטוסל ז"ל, בן 26, נוטרות

⊙ רמת הכובש

7.1.1948

ישעיהו גרוס ז"ל, בן 24, חטיבת אלכסנדרוני

⊙ נתניה

1.7.1948

מרדכי (מודי) הוברמן ז"ל, בן 21, חטיבת כרמלי

האנדרטה לזכר

הרוגי ההפצצה המצרית בראשון לציון

לך, העם, הקם וחי,
נשאו הם לא פנינים וכתר
לך העם, נתנו הם שי
את ארבעים הקילומטר...
את ארבעים הפרסאות
העקובות מקרב ופרך,
אשר יהיו לך לאות
כי מעתה אין קץ לדרך.

מתוך: דבר מבקיעי הדרך, נתן אלתרמן

לזכרם של הלוחמים והלוחמות פורצי הדרך לירושלים וסביבתה

⊙ לטרון

24.5.1948 מבצע 'בן נון' א'

אברהם חזי לוי ז"ל, בן 29, חטיבה 7 בשריון

26.5.1948 מבצע 'בן נון' א'

שלמה ויסברוד ז"ל, בן 29, חטיבה 7 בשריון

זכריה עשירי ז"ל, בן 21, חטיבת אלכסנדרוני

30.5.1948 מבצע 'בן נון' ב'

ישראל זהבי ז"ל, בן 26, חטיבת הראל וחטיבה 7 בשריון

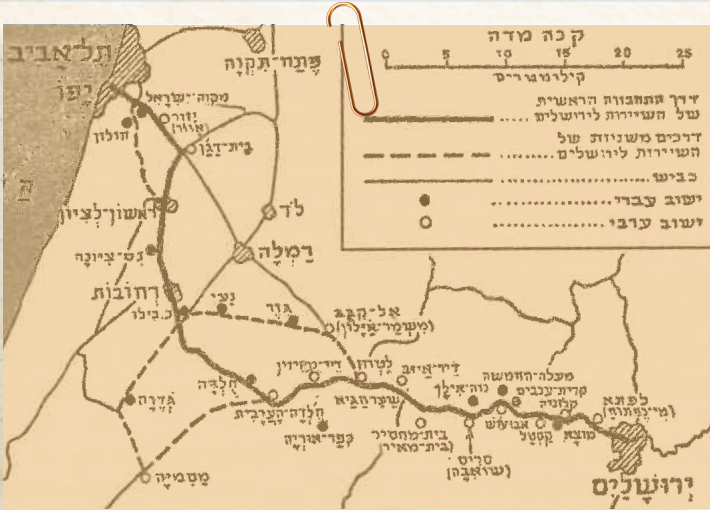
17.7.1948 מבצע 'דני'

ברוך שטרן ז"ל, בן 23, חטיבת יפתח

⊙ משלט דיר אבן

17.9.1948

דן (דני) לאונר ז"ל, בן 17, חטיבת הראל

⊙ הק"מ ה-3 מירושלים

9.4.1948 מבצע 'נחשון'

בלהה ציברסקי ז"ל, בת 22, חטיבת הראל

⊙ ירושלים

21.5.1948

משה מוסה סלומון ז"ל, בן 22, חטיבת הראל

⊙ רמת רחל

24.5.1948 מבצע 'בן נון' א'

פנחס ליטמן ז"ל, בן 22.5, חיל שריון

⊙ נבי סמואל

23.4.1948 מבצע 'יבوسی'

בן ציון שורץ מזרחי ז"ל, בן 26.5, חטיבת יפתח

⊙ בית תול

1948 מבצע 'דני'

יוסף אוסי אקסלרוד ז"ל, בן 22, חטיבת הראל

⊙ משטרת בית ג'וברין

25.10.1948 לוחמי חטיבת גבעתי

אמנון זילברשפיץ ז"ל, בן 24

אברהם לבן רודניק ז"ל, בן 22

חיים הייני שרף ז"ל, בן 19

שמואל מוליק שרשבסקי ז"ל, בן 21

⊙ כפר עציון

13.5.1948

יהודה אריה חן ציון ז"ל, בן 23, חטיבת גבעתי

⊙ ג'נין

29.6.1948

חנן ליפא קראוס ז"ל, בן 24, חטיבת גולני

⊙ שילטא אל בורג'

18.7.1948 מבצע 'דני'

אליהו דרט ז"ל, בן 23, חטיבת הראל

⊙ מוקיבלה

10.7.1948

יוסף שרעבי ז"ל, בן 16, חטיבת גולני

...יצאנו אט, חיוור היה הליל,
במרחקים הבליחו האורות
ואת היית יפה כשתי עינייך,
עת דמעות היו בכ עצורות

ליל התן, ואת הלכת לכרם,
ודמעתך נשרה כמו שרף,
ואת זכרת את השעות בטרם
יצאנו במשעול הצר לקרב.

מתוך: יצאנו אט, חיים חפר

לזכרם של הלוחמים בגליל

© טירה

30.5.1948 מבצע 'שמחה'

יוסף מקיסון בשארי ז"ל, בן 26, חטיבת אלכסנדרוני

3.1.1949

אהרן אהרלי'ה זיבלין ז"ל, בן 16.5, חטיבת גבעתי

© כפר לוביה

9.6.1948

אלתר טנה ז"ל, בן 27, חטיבת גולני

© משמר הירדן

19.6.1948

זאב (וילי) שטאל ז"ל, בן 20, חיל רגלים

10.7.1948 מבצע 'ברוש' לוחמי חטיבת כרמלי

שלמה (נלו) אוליצקי ז"ל, בן 23

בצלאל משנה ז"ל, בן 34

יוסף (אצי) שפיצר ז"ל, בן 21

© צפת

5.5.1948

מאיר כהן ז"ל, בן 18, חטיבת יפתח

◉ סג'רה

10.6.1948

שמואל יעקב נורטמן צפוני ז"ל, בן 26, חטיבת גולני

11.7.1948

מאיר עוגין ז"ל, בן 18, חטיבת גולני

◉ מלכיה

15.5.1948

מנחם (מנחליה) נימקובסקי ז"ל, בן 17.5, חטיבת יפתח

◉ בירוה

4.7.1948

ישראל וריס ז"ל, בן 18, חטיבת כרמלי

◉ כברי

27.3.1948

צבי מיכאל ויזל ז"ל, בן 22, חטיבת כרמלי

◉ תל אלקאדי

31.12.1948

יחזקאל לוי ז"ל, בן 23, חיל שריון

אז מנגד יצאו
נערה ונער
ואט-אט יצעדו הם
אל מול האומה

לובשי חול וחגור, וכבדי נעליים
בנתיב יעלו הם
הלוך והחרש
לא החליפו בגדם, לא מחו עוד במים
את עקבות יום הפרך וליל קו האש...

מתוך: מגש הכסף, נתן אלתרמן

...ואני הולך, עובר כאן חרש חרש
ואני זוכר אותם אחד אחד.
כאן לחמנו יחד על צוקים וטרש
כאן היינו יחד משפחה אחת...

יום אביב יבוא ורקפות תפרחנה,
אודם כלנית בהר ובמורד.
זה אשר ילך בדרך שהלכנו
אל ישכח אותנו...

מתוך: באב אל וואד, חיים גורי